

УДК 342.9 2: 342.7

Комарницька І. І., аспірант кафедри адміністративного права Інституту права ім. князя В. Великого МАУП;
викладач кафедри права Львівського інституту МАУП

Діяльність органів державної влади щодо профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності

У статті розглянуто систему суб'єктів, наділених повноваженнями щодо профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності, здійснено аналіз функціональної та структурно-організаційної єдності системи цих суб'єктів, їх особливостей, стан правового забезпечення їхньої діяльності. Наголошено на необхідності налагодження координаційних зв'язків між правоохоронними та іншими державними органами щодо протидії адміністративним проступкам. Особлива увага присвячена шляхам оптимізації діяльності суб'єктів профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності.

Ключові слова: право власності, адміністративні правопорушення, профілактика адміністративних правопорушень у сфері власності, суб'єкти профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності, органи державної влади.

В статье рассмотрена система субъектов, наделенных полномочиями по профилактике административных правонарушений в сфере собственности, осуществлен анализ функциональной и структурно-организационного единства системы этих субъектов, их особенностей, состояние правового обеспечения их деятельности. Отмечена необходимость налаживания координационных связей между правоохранительными и другими государственными органами по противодействию административным проступкам. Особое внимание удалено путем оптимизации деятельности субъектов профилактики административных правонарушений в сфере собственности.

Ключевые слова: право собственности, административные правонарушения, профилактика административных правонарушений в сфере собственности, субъекты профилактики административных правонарушений в сфере собственности, органы государственной власти.

The article is devoted to research the subject's system of preventing the administrative violations in the property field, analyzed of functional and organizational unity of these subjects, their characteristics, legal status for their activities. The attention is devoted to the establishing coordination between law enforcement and public authorities as subjects of counter of the administrative violations in the property field. Special attention is devoted to the ways of optimizing activities of prevention of administrative violations in the property field.

Keywords: ownership, administrative offenses, prevention of administrative violations in the property field, subjects of prevention of administrative violations in the property field, public authorities.

Постановка проблеми. На органи державної влади покладається основний обов'язок щодо протидії правопорушенням у сфері власності. Саме держава в особі її органів бере на себе основний тягар щодо організації та здійснення заходів щодо виявлення причин та умов вчинення адміністративних правопорушень, мінімізації або нейтралізації впливу діянь, що породжують правопорушення, уdosконалення засобів впливу на потенційного правопорушника через створення відповідного законодавства, формування державної політики у цій сфері. Уdosконалення діяльності органів державної влади, які є суб'єктами профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності, вимагає зміни її правового забезпечення, зважаючи на наукові дослідження сучасного стану реалізації повноважень у даній сфері системою цих суб'єктів.

Аналіз останніх досліджень. Питання профілактики адміністративних пра-

вопорушень були предметом дослідження Г.А. Аванесова, О.П. Беци, К.Л. Бугайчука, І.П. Голосніченка, В.К. Колпакова, Д.М. Лук'янця, І.О. Личенко, О.І. Остапенка та інших вчених. Однак ці праці не стосуються комплексного дослідження системи суб'єктів, наділених повноваженнями щодо профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності, та проблем їхньої діяльності.

Метою статті є теоретичне дослідження системи суб'єктів, наділених повноваженнями щодо профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності, аналізу функціональної та структурно-організаційної єдності системи цих суб'єктів, особливостей їх діяльності, стану її правового забезпечення.

Виклад основного матеріалу. Органи державної влади, наділені повноваженнями щодо профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності, є багаторівневою системою суб'єктів, які утворюються та представляють державу у відносинах з приводу застосування комплексу організаційних та практичних заходів щодо забезпечення права власності, усунення передумов для вчинення правопорушень у цій сфері, створення юридичних гарантій належної реалізації правових можливостей з приводу володіння, користування та розпорядження майном.

Система суб'єктів, наділених повноваженнями щодо профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності, здійснює свою діяльність на загальнодержавному та місцевому рівні.

Г.С. Римарчук слухно зазначила, що на вищому (загальнодержавному) рівні Кабінет Міністрів України та Верховна Рада України здійснюють визначення державної політики з протидії даним правопорушенням, виробляють комплексні програми боротьби з ними, вносять поправки до законодавства для посилення охорони права власності, тощо [1, с. 167-168].

На загальнодержавному рівні органами державної влади забезпечується організація реалізації визначених у законодавстві напрямів спеціалізованої (профільної) діяльності щодо протидії окремим проявам противправної діяльності у сфері власності. До цих органів слід віднести Міністерство екології та природних ресурсів України, Державну екологічну інспекцію України, Державне агентство водних ресурсів України, Державне агентство земельних ресурсів України, Державне агентство лісових ресурсів України, Державну службу інтелектуальної власності України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство юстиції України, Міністерство внутрішніх справ України, Службу безпеки України, Національний банк України, Державну фіскальну службу, Антимонопольний комітет України, Державну інспекцію України з питань захисту прав споживачів, Державну архітектурно-будівельну інспекцію України та інші органи влади. Це органи, які як керують, спрямовують, координують профілактичну діяльність щодо правопорушень у сфері власності, так і організовують профілактичні заходи.

Реалізацію профілактичних заходів на місцевому рівні здійснюють місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, правоохоронні, судові органи.

Для всієї системи державних органів є характерною функціональна та структурно-організаційна єдність.

Перша – відображає внутрішню, сутнісну природу цієї системи суб'єктів [2, с. 12]. Функціональна єдність передбачає встановлення чітких взаємозв'язків між органами, які наділені повноваженнями щодо профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності, їх окремими підрозділами, співробітниками, забезпечення координації функцій управління, взаємодоповнення їхніх повноважень.

Організаційна єдність системи органів державної влади обумовлена ієрархічністю, субординаційними та координaciйними взаємозв'язками, які існують між різними ланками цієї системи, підконтрольностю та підзвітністю в управлінських відносинах цих суб'єктів.

Ієрархічність передбачає послідовне розміщення управлінських структур, посад, чинів, тощо від найнижчих до найвищих у порядку їх підлегlosti [3, с. 13]. Такий взаємозв'язок суб'єктів управлінських відносин відзначається наявністю субординаційних та координaciйних характеристик.

Сторони у відносинах субординації є нерівноправними. Субординація відображає взаємозв'язки між вищими і нижчими державними органами в порядку підпорядкування [4, с. 164-165].

Субординаційні зв'язки характерні для усталених відносин між центральними органами виконавчої влади та їх територіальними органами. Їхньою особливістю є підзвітність суб'єктів, можливість застосування заходів контролю, відповідальності. Наприклад такі зв'язки існують між Національним банком України та його територіальними управліннями з приводу реалізації заходів щодо мінімізації або нейтралізації впливу факторів, що породжують правопорушення, які посягають на права власників валютних ресурсів, пошуку шляхів, засобів ефективного впливу на потенційного правопорушника.

Координaciйні зв'язки стосуються погодження, установлення взаємозв'язку, контакту між суб'єктами та діями [3, с. 278]. Сутність координaciї полягає у створенні (організації) умов для виконання об'єктами управління дій, необхідних для досягнення цілей системи, при цьому здійснюється єдина, по суті, управлінська за характером діяльність, яка передбачає об'єднання зусиль і можливостей елементів системи [5, с. 304].

Органи державної влади в рамках координaciйних зв'язків самостійні у вирішенні тактичних питань; вони рівноправні і для всіх поставлена єдина стратегічна мета — мінімізація, нейтралізація, усунення причин та умов правопорушень; їх дії узгоджуються за метою, місцем, строком виконання та планом, в межах вирішення спільних для органів, установ і організацій завдань [6, с. 11].

Цілком виправданою є пропозиція щодо посилення координaciйних зв'язків між різними державними органами шляхом створення координaciйних рад [7, с. 178-180]. Назріла потреба з приводу створення координaciйних органів щодо захисту права власності на правах консультивно-дорадчого органу при міських головах для координaciї діяльності різних державних органів з метою профілактики правопорушень у цій сфері.

Система суб'єктів профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності представлена державними органами, які відрізняються правовим статусом та місцем в структурі державного апарату.

Важливе значення в цій системі державних органів мають ОВС. Діяльність ОВС щодо профілактики правопорушень у сфері власності стосується запобігання адміністративним проступкам, які посягають на об'єкти державної, комунальної власності, проступкам, що проявляються як порушення прав інтелектуальної власності, тощо. Так, на профілактику останніх спрямовані такі оперативно-профілактичні заходи, як операція «Інтелект», операція «Пірати», з відпрацюванням суб'єктів ринку інтелектуальної власності, під час яких одними із пріоритетних напрямків роботи визначенено

протидію реалізації та виготовленню фальсифікованої продукції з використанням знаків для товарів і послуг відомих українських і зарубіжних виробників, а також боротьбу з Інтернет-піратством [8].

Система органів внутрішніх справ, яка застувається до профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності, залежить від специфіки об'єктивної сторони правопорушення, особливостей місця його вчинення, характеристик винної особи, тощо.

Наприклад, лінійні відділи (відділення) внутрішніх справ на транспорті мають право спільно з адміністрацією транспортних організацій і закладів розробляти і втілювати в життя заходи з профілактики крадіжок вантажів, особистого майна пасажирів, здійснювати у встановленому порядку огляд речей і багажу пасажирів, а в необхідних випадках – їх особистий огляд, під час стихійних лих та інших надзвичайних обставин забезпечувати рятування людей, державного й особистого майна громадян, тощо [9, с. 44].

Важливу роль щодо профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності відіграють підрозділи патрульної служби міліції. Для несення патрульної служби щодо профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності використовуються наряди: патрулі, пересувні міліцейські групи, патрульні групи, спеціальні патрульні групи, пости охорони порядку, пости охорони об'єктів та інші.

Оптимізація роботи ОВС щодо профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності пов'язана зі створенням правових норм, зміст яких би деталізував порядок застосування профілактичних та попереджувальних заходів [10], превентивних способів захисту права власності, нормативно-правового закріплення порядку взаємодії державних органів при цьому, налагодженням тісної співпраці з громадськими формуваннями і населенням, забезпеченням партнерських відносин з різними інституціями громадянського суспільства.

Як було зазначено у зверненні колегії Міністерства внутрішніх справ України до особового складу органів внутрішніх справ України та військовослужбовців внутрішніх військ, ОВС зобов'язані максимально наблизити свою діяльність до потреб громадян, перейти від декларацій щодо налагодження партнерських стосунків із населенням до реальних кроків у цьому напрямі, утілювати в повсякденній службовій діяльності принцип «Людина – понад усе»; зміцнювати взаємодію з органами місцевого самоврядування, забезпечувати консолідацію зусиль держави і громадського суспільства; широко інформувати громадськість і засоби масової інформації про роботу міліції, активно застуваючи громадян та громадські об'єднання до профілактики правопорушень, всебічно сприяти журналістам у виконанні їх місії об'єктивного висвітлення подій, тощо [11].

Позитивним прикладом налагодження партнерських відносин з різними інституціями громадянського суспільства є посилення взаємодії органів внутрішніх справ і громадських формувань, добровільних народних дружин [12, с. 10-13]. Наприклад, спектр завдань, які в тісній взаємодії з працівниками міліції виконують сучасні дружинники, широкий: патрулювання житлових масивів і селищ; спільне проведення профілактичних, просвітницьких, виховних заходів серед різних категорій населення; робота з підлітками «групи ризику», безпритульними тощо [13].

Налагодження таких комунікативних зв'язків населення з іншими структурними підрозділами ОВС здатне забезпечити відкритість правоохоронних органів, підвищити

довіру громадян та посилити профілактичний вплив на різні сфери суспільного життя, в тому числі і сферу власності.

Важливою ланкою системи державних органів, наділених повноваженнями щодо профілактики адміністративних у сфері інтелектуальної власності є Державна служба інтелектуальної власності. За підсумками роботи Державної служби інтелектуальної власності у 2013 році значно збільшено кількість та якість проведених перевірок порівняно з результатами діяльності цієї служби у 2012 році. Проведено 665 перевірок суб'єктів господарювання, за результатами яких складено та направлено до суду 259 протоколів про адміністративні правопорушення, вилучено більш ніж 94500 прі-мірників контрафактної продукції на загальну суму близько 2149000 грн. [14].

Органи спеціально уповноваженого органу виконавчої влади в галузі праці, спеціально уповноважені органи виконавчої влади в галузях водного господарства, геології та використання надр, органи рибоохорони, органи лісового господарства, мисливського господарства, органи спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі екології та природних ресурсів України відповідно до ст. 254 КУпАП наділені правом складати протоколи про адміністративні правопорушення, які посягають на об'єкти права державної власності щодо природних ресурсів. Основними проблемами діяльності цих органів як суб'єктів профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності є відсутність координації їхніх дій. Також попри широкий перелік суб'єктів, діяльність яких стосується профілактики адміністративних правопорушень у сфері державної власності, законодавство не закріплює виключної компетенції кожного з цих органів з приводу здійснення профілактичної діяльності у сфері державної власності щодо природних ресурсів.

До основних ознак державних органів, які наділені повноваженнями щодо профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності, належать: 1) зумовленість діяльності необхідністю реалізації функцій держави щодо протидії порушенням чинного законодавства у сфері власності; 2) націленість на здійснення заходів протидії проступкам у сфері власності та забезпечення реалізації прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб щодо володіння, користування та розпорядження майном; 3) наявність адміністративної правосуб'єктності як здатності мати і реалізовувати визначені нормами адміністративного права, суб'єктивні права і обов'язки; 3) діапазон профілактичної діяльності цих органів визначається компетенцією кожного зі суб'єктів профілактики; 4) існування можливості застосування різних методів державного управління, в тому числі і примусових; 5) закріплення у законодавстві системи профілактичних способів захисту права власності, що використовуються цими державними органами; 6) обов'язкове встановлення зв'язку між цими суб'єктами, погодження порядку здійснення заходів профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності та нормативне закріплення форм їх взаємодії.

Висновки. Удосконалення правового забезпечення діяльності державних органів, які наділені повноваженнями щодо профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності, пов'язана з переглядом організаційних стандартів їхньої діяльності, кадрової укомплектованості, професійної підготовки та правової культури в роботі з населенням. Проведення цих реформ є важливими викликами сьогодення. Назріла потреба поглиблення зв'язків цих суб'єктів з інституціями громадянського суспільства та населенням, поглибленням впровадження людиноцентристських ідеалів в їхню роботу щодо профілактики адміністративних правопорушень у сфері власності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Римарчук Г. С. Адміністративно-правове забезпечення права інтелектуальної власності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Римарчук Галина Сергіївна. – Л., 2013. – 247 с.
2. Ославський М. І. Виконавча влада в Україні: організаційно-правові засади : [навч. посіб.] / М. І. Ославський – К. : Знання, 2008. – 216 с.
3. Словник української мови : в 11 т. / за ред. Білодід І. К. та ін. – К. : Наукова думка, 1970–1980. – Т. 4. – 1973. – 840 с.
4. Державне управління : європейські стандарти, досвід та адміністративне право / за ред. В. Б. Авер'янова. – К. : Юстініан, 2007. – 288 с.
5. Сущенко В.Д. Організація управління персоналом в органах внутрішніх справ : [монографія] / В.Д. Сущенко, А.М. Смирнов, О.І. Коваленко, А. А. Смирнов. – К. : Національна академія внутрішніх справ України, 1999. – 352 с.
6. Литвинов О.М. Адміністративно-територіальна координація діяльності суб'єктів профілактики злочинів в Україні на місцевому рівні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право» / О.М. Литвинов. – Х., 2002. – 20 с.
7. Личенко, Ірина Олександрівна. Адміністративно-правовий захист права власності в Україні: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Личенко Ірина Олександрівна – Л., 2009. – 264 с.
8. Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності на період до 2020 року Конституція ССР от 5 декабря 1936 г. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://sips.gov.ua/i_upload/file/iprostrategy28082014-1.doc.
9. Профілактика злочинів на транспорті : навч. пос. / [Антоненко О.А., Баранов С.О., Берлач А.І. та ін.] – Одеса : Фенікс, 2011. – 460 с.
10. С. Сафонов Фактори, які негативно впливають на діяльність оперативних підрозділів ОВС України щодо профілактики та попередження злочинів / С. Сафонов, В. Шендрик [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://library.by/portalus/modules/theoryoflaw/readme.php?subaction=showfull&id=1327758286&archive=&start_from=&ucat=17&
11. Звернення колегії Міністерства внутрішніх справ України до особового складу органів внутрішніх справ України та військовослужбовців внутрішніх військ від 7 лютого 2012 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/723259>
12. Коваленко С. Пілотний проект: політ нормальний? // Іменем Закону: громадсько-правовий тижневик. – 2012. – № 1–2 (5803–5804). – С. 10–13.
13. Бесчастний В. Взаємодія міліції й населення як стратегічний напрям діяльності органів правопорядку / В. Бесчастний, В. Гребеньков. – 2013. – № 12. – С. 2–4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/3714/>.
14. Річний звіт Державної служби інтелектуальної власності України за 2013 рік : офіційне видання Державної служби інтелектуальної власності України – К. : ТОВ «Інформаційні системи», 2014. – 63 с.